

*BIJLAGE VII*

*S. Singelsma: "Provinciale Statenverkiezingen 1978.  
Kandidatenlijsten"*

De door het Centrum uitgevoerde documentatie-arbeid over de verkiezingen in 1978 voor Provinciale Staten heeft naast het verzamelen van de verkiezingsprogramma's ook bestaan uit het verzamelen van de kandidatenlijsten. Het zijn immers de kandidaten die het programma waar moeten maken als zij gekozen zijn. Zij bepalen in de praktijk het gezicht van de partij. Vandaar dat onderzoek op dit gebied nuttig lijkt.

Uit alle provincies zijn kandidatenlijsten binnengekomen. De lijsten zijn echter niet gelijk, in die zin, dat de extra informatie die de lijsten bevatten nogal eens verschilt. De formulieren met de meeste informatie zijn de zgn. 'H 10' formulieren (de codes corresponderen met de betreffende artikelen in de kieswet). Hierop staan per partij de namen van de kandidaten met hun geboortedatum en adres. Dergelijke formulieren heeft het Centrum van de provincies Noord-Brabant, Limburg, Overijssel, Noord-Holland en Drenthe. Van de provincie Gelderland beschikt het Centrum over kandidatenlijsten volgens het model 'M 5'. Deze formulieren vermelden de naam, soms de woonplaats van de kandidaat, en altijd het aantal stemmen dat op hem is uitgebracht. De formulieren van de provincie Zuid-Holland zijn volgens het model 'H 23' en geven de naam van de kandidaat en diens woonplaats. De provincies Zeeland, Utrecht, Friesland en Groningen hebben het Centrum de kandidatenlijsten gestuurd zoals die enige tijd voor de verkiezingen ter kennisgeving huis aan huis worden verspreid. Op deze formulieren staan weer per partij de namen van de kandidaten met hun woonplaatsen.

Om een beeld te geven van de mogelijkheden die deze

formulieren bieden heb ik voor de provincie Drenthe een vergelijking gemaakt van de kandidaten per partij. Op basis van een gemeente-classificatie van het CBS ben ik nagegaan waar de gemiddelde kandidaat woont. Op basis van de op de formulieren vermelde geboortedata heb ik de gemiddelde leeftijd uitgerekend. Per partij komen voor de provincie Drenthe dan voor de kandidaten de gegevens er als volgt uit te zien:

De PvdA-kandidaat voor de verkiezingen van 1978 is op dat moment 46 jaar oud. Wat betreft het type woonplaats is er niet één dominerend, maar twee. Van de PvdA-kandidaten woont 50% in een kleine tot middelgrote stad (10.000 tot 30.000 en 30.000 tot 50.000 inwoners) en 38% in een plattelandsgemeente met een sterk agrarische beroepsbevolking. Iets meer dan de helft van deze plattelandskandidaten woont in een gemeente met 20 - 30% agrarische beroepsbevolking, iets minder dan de helft in een met 30 - 40% agrarische beroepsbevolking. Weinig kandidaten komen uit de verstedelijkte plattelands- of forensengemeente: slechts 12%.

De leeftijd van de CDA-kandidaat is gemiddeld 47 jaar. Van de kandidaten is 45% afkomstig uit een kleine tot middelgrote stad. Een iets kleiner percentage, 35%, komt uit een typische plattelandsgemeente. De kandidaten zijn gelijk verdeeld over de gemeenten met een 20 - 30% en een 30 - 40% agrarische beroepsbevolking. De middengroep van de verstedelijkte plattelands- en forensengemeente is iets sterker dan bij de PvdA met 20%, waarvan de grootste helft in een verstedelijkte plattelandsgemeente woont.

Bij de VVD is de plattelandsgemeente met een 20 - 30% en een 30 - 40% agrarische beroepsbevolking met 60% duidelijk het sterkst vertegenwoordigd. De forensengemeente scoort 18%, de kleine tot middelgrote stad 22%. De gemiddelde leeftijd van de VVD-kandidaat is 46 jaar.

Het plaatje van D'66 voldoet geheel aan de verwachtingen. De gemiddelde leeftijd is wat lager dan bij de grote partijen: 41 jaar. De D'66-kandidaat woont in 55% van de gevallen

in een specifieke forensengemeente d.w.z. met meer dan 30% overwegend allochtone woonforensen onder de mannelijke beroepsbevolking. Van de overigen komt 30% uit een typische plattelandsgemeente met een 20 - 30% of een 30 - 40% agrarische beroepsbevolking. Slechts 15% komt uit een kleine tot middelgrote stad.

De CPN-kandidaat is 46 jaar oud en komt in 70% van de gevallen uit een kleine tot middelgrote stad. In 20% van de gevallen woont hij in een typische plattelandsgemeente met 20 - 30% agrarische beroepsbevolking. Het type van de verstedelijkte plattelands- en forensengemeente is zwak vertegenwoordigd met 10%.

De PSP-kandidaat is weer wat jonger dan de andere: 43 jaar. Hij woont voor 60% in een kleine tot middelgrote stad. De middengroep, waarin de forensengemeenten, komt met 10% zwak uit de bus. De resterende 30% woont in een plattelandsgemeente met een overwegend 20 - 30% agrarische beroepsbevolking.

De PPR heeft in Drenthe de jongste kandidaten in huis. De gemiddelde leeftijd is 40 jaar. Deze kandidaat woont in 45% van de gevallen in een kleine tot middelgrote stad. Een iets kleiner percentage, 35%, woont in een plattelandsgemeente met een 20 - 30% agrarische beroepsbevolking. Een 20% woont ten slotte in de forensen- en verstedelijkte plattelandsgemeente.

De RPF heeft in Drenthe een duidelijk stedelijk karakter wat haar kandidaten betreft. Van hen komt 60% uit een kleine tot middelgrote stad, 20% uit een forensengemeente, en nog eens 20% van de kandidaten is afkomstig van een typische plattelandsgemeente met een 20 - 30% agrarische beroepsbevolking. De RPF heeft de oudste kandidaten in de provincie Drenthe. De RPF-kandidaat is hier gemiddeld 53 jaar oud.

De GPV-kandidaat in de provincie Drenthe is gemiddeld 47 jaar oud. Ook deze kandidaat woont in veel gevallen, 50%, in een kleine tot middelgrote stad. De overigen wonen voor

15% in een typische forensengemeente en voor 35% in een plattelandsgemeente, waarvan het type met een 20 - 30% agrarische beroepsbevolking dominerend is.

De laatste lijst, de lijst-De Boer, draagt op de formulieren geen naam maar is de verkiezingen ingegaan onder de naam 'Gemeentebelangen'. Als we de woonplaatsen van de kandidaten bekijken, spreekt daar een sterk plattelands/agrarisch karakter uit. De kandidaat komt nl. in 70% van de gevallen uit een plattelandsgemeente met een agrarische beroepsbevolking variërend van een 20 - 50%. De typische forensengemeente is vertegenwoordigd met 20% en de middelgrote stad met 10%. De gemiddelde leeftijd van de kandidaat, die het belang van de plattelandsgemeente moet behartigen, is 48 jaar.

Uit deze vergelijking blijkt dat grote partijen als PvdA en CDA hun kandidaten in Drenthe recrutereren uit zowel stads- als plattelandsgemeenten, maar betrekkelijk minder uit forensengemeenten waar D'66 bijvoorbeeld toch weer erg sterk is vertegenwoordigd. Veel VVD-kandidaten (60%) komen in Drenthe uit een plattelandsgemeente, en betrekkelijk weinig (22%) uit de kleine tot middelgrote stadsgemeente. De CPN haalt daar wel 70% van haar kandidaten vandaan. De PSP is daar met 60% eveneens sterk vertegenwoordigd. Bij de PPR is het weer aardig gespreid. Opvallend is ook dat het GPV 50% en de RPF 60% van haar kandidaten uit de kleine tot middelgrote stad haalt. Bij deze verwacht men veeleer een typisch agrarisch/plattelandse inslag, maar dat blijkt niet uit de woonplaatsen van de kandidaten. Zoals we hebben gezien is dat plattelands/agrarische karakter er wel bij de laatste lijst, de lijst-Gemeentebelangen.

De leeftijden van de kandidaten lopen over het algemeen vrij weinig uiteen. Wel zijn de kandidaten van de PPR (40), D'66 (41) en de PSP (43) de jongste, en die van de RPF (53) de oudste. De overigen variëren van 46 tot 48 jaar.

Dit uitgewerkte voorbeeld voor de provincie Drenthe geeft een indruk wat er met dit materiaal mogelijk is. Het wordt natuurlijk een stuk interessanter wanneer een dergelijke vergelijking op nationale schaal wordt gedaan, zodat een vergelijking van partijen en provincies onderling mogelijk wordt. Het is dan wel noodzakelijk gelijk materiaal te verzamelen.